

Notat

Dato: 11.09.2024

Ændring af regler om magtanvendelse og forvaltningens vurdering af konsekvenser for tidsforbruget i Norddjurs Kommune

Indhold

Indledning	1
Ændring af reglerne pr. 1. juli 2024.....	2
Ændring af reglerne pr. 1. januar 2025.....	4
Forvaltningens vurdering af ændringer i tidsforbruget.....	6

Indledning

Folketinget har den 4. juni 2024 vedtaget et lovforslag om ændring af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Disse regler er reguleret i serviceloven.

På baggrund af det vedtagne lovforslag er der foretaget ændring af reglerne pr. 1. juli 2024. Hertil kommer ændringer, der træder i kraft pr. 1. januar 2025.

Hensigten med ændring af reglerne er, at det skal være muligt at varetage hensynet til borgeren og andre ved at sikre, at personalet på blandt andet botilbud har de rette rammer til at drage omsorg for de borgere, der ikke kan tage vare på sig selv eller overskue konsekvensen af egne handlinger.

Ændring af reglerne medfører ikke en ændring af de grundlæggende forudsætninger for anvendelse af magtanvendelse. Det betyder blandt andet, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten fort-

sat skal begrænses til det absolut nødvendige. Et indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand. Indgrebet må alene ske for at sikre borgernes omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre.

Ændring af reglerne pr. 1. juli 2024

Ændringerne indebærer følgende:

- Bestemmelsen om husorden er ændret, så det fremgår, at formålet med en husorden også er, at den skal være til gavn for fællesskabet og understøtte, at der tages hensyn til hinanden og til den enkelte. Samtidig præciseres det, at husordenen kan bruges som redskab til at komme i dialog med borgeren om hensyntagen til sig selv og andre. Ændringen er dermed udelukkende en præcisering. Det bemærkes, at det fortsat er en vejledende bestemmelse, og dette ændres ikke med lovændringen. Ændringen indebærer derfor ikke krav om, at tilbuddet fastsætter en husorden eller opdaterer deres nuværende husorden.
- Bestemmelsen om fysisk guidning og konfliktafværgelse er ændret, så personalet kan afværge en konflikt ved at stille sig mellem en borger, der udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd, og en eller flere andre borgere. Konfliktafværgelse er ligesom fysisk guidning ikke magtanvendelse eller et indgreb i selvbestemmelsesretten. Konfliktafværgelsen skal derfor ikke registreres eller indberettes.
- Muligheden for at anvende særlige døråbnere udvides, så der for en afgrænset periode kan træffe afgørelse om at tillade anvendelse af særlige døråbnere for en eller flere borgere på følgende steder:
 - 1) ved bo- eller dagtilbuddets yderdøre;
 - 2) ved bo- eller dagtilbuddets døre, der tilhører og afgrænser konkrete afdelinger eller boenheder;
 - 3) ved låger m.v., der fungerer som udgang fra bo- eller dagtilbuddets omgivende udeareal.

Foranstaltningen må ikke have karakter af en egentlig aflåsningsmekanisme, men må alene virke forsinkende i forhold til den pågældendes frie færden, så personalets opmærksomhed henledes på, at den pågældende er ved at gå ud ad døren. Der skal af hensyn til beboernes frie færden opsættes en døralarm, som sikrer, at beboere, der ikke selv kan betjene den særlige døråbner, får den nødvendige hjælp her-til.

- Muligheden for at anvende stofseler udvides, så der kan træffes afgørelse om, at stofseler eller lign. kan anvendes til kørestol eller andet hjælpemiddel, seng, stol eller toilet, når forholdene gør det absolut påkrævet, og der er nærliggende risiko for, at en person er i fare for at lide personskade ved:
 - 1) fald;
 - 2) uhensigtsmæssig siddestilling;
 - 3) pludselige og ukontrollerbare bevægelser.

Der er dermed sket en lempelse af bestemmelsen, idet det ikke længere er et krav, at der er nærliggende risiko for, at en person udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade ved et fald.

- Bestemmelsen om anvendelse af epilepsialarmer bortfalder, så epilepsialarmer og lignende anfaldsalarmer, der anvendes til personer med tilsvarende behov for anfaldsovervågning, ikke defineres som magtanvendelse eller et indgreb i selvbestemmelsesretten. Anvendelsen af epilepsialarmer og lignende anfaldsalarmer skal derfor ikke længere forhåndsgodkendes, registreres eller indberettes.
- Der kan fremadrettet for en afgrænset periode træffes afgørelse om, at den nærmeste dør mellem en beboers bolig og ét eller flere bestemte fælles opholdsrum i et botilbud låses eller på anden vis sikres, når beboeren gentagne gange har udvist grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd over for de øvrige beboere. Anvendelse må alene forsinke beboerens adgang til fælles opholdsrum og forudsætter dermed, at døren ikke er til beboerens bolig, at beboeren har adgang til fællesarealet på anden vis og stadig har mulighed for at forlade tilbuddet.

- Der kan fremadrettet for en afgrænset periode træffes afgørelse om at tillade anvendelsen af særlige døråbnere eller at låse eller på anden vis sikre døre til et serviceareal eller et fælleskøkken i et bo- eller dagtilbud, når en person gentagne gange har udsat sig selv eller andre for fare eller forårsaget væsentlig ødelæggelse af genstande i det pågældende serviceareal eller fælleskøkken. Personen må dog ikke afskæres fra at forlade bo- eller dagtilbuddet eller bevæge sig frit i tilbuddets øvrige arealer. Personen må ikke afskæres fra mad og drikke i øvrigt.
- Der kan fremadrettet for en afgrænset periode træffes afgørelse om at låse eller på anden vis sikre en eller flere låger m.v., der fungerer som udgang fra et bo- eller dagtilbuds omgivende udeareal. Det gælder, når der er risiko for, at en person vil forlade udearealet og derved udsætte sig selv eller andre for fare. Der skal altid være mindst én uaflåst låge eller dør fra bo- eller dagtilbuddets omgivende udeareal, så borgeren kan forlade bo- eller dagtilbuddet.
- Bestemmelsen omhandlende flytning med magt, når borgeren er til væsentlig fare for andre eller udviser en særligt truende eller særligt chikanerende adfærd, er udvidet. Det medfører, at bestemmelsen omfatter alle borgere, der har en betydelig og varigt nedsat funktionsevne, hvorimod bestemmelsen tidligere alene kunne anvendes i forhold til borgere med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse.
- Forhåndsgodkendte indgreb, som for eksempel stofsele, særlige døråbnere med mere, skal ikke længere registreres hver gang. I indberetningen vil der i stedet skulle angives et skøn for, hvor mange indgreb der er foretaget i perioden fra afgørelsens gyldighed eller fra den dato, hvor der sidst blev foretaget en indberetning. Der skal derfor ikke længere fortages daglige registreringer, der skal indberettes månedligt.
- Ifølge de tidligere regler om orienteringspligt skulle personalelederen jævnligt orientere borgerens pårørende, fremtidsfuldmægtige, værge eller anden repræsentant om, hvilke indgreb der var foretaget over for borgeren. Orienteringspligten er ændret, så personalet ikke skal

orientere borgerens pårørende, hvis borgeren frabeder sig dette og selv er i stand til at klage.

Ændring af reglerne pr. 1. januar 2025

Ændringerne indebærer følgende:

- Muligheden for fastholdelse m.v. udvides, så personalet kan løsne en persons greb i en anden person eller greb i et dørhåndtag el.lign. til en anden persons bolig, hvis den person, der foretager grebet, udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd.
- Efter gældende lovgivning kan der kun anvendes fastholdelse, tilbageholdelse eller føring af en borger tilbage til egen bolig eller et andet opholdsrum, hvis borgeren udviser en adfærd, der er til fare for pågældende selv eller andre.

Pr. 1. januar 2025 kan personalet fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til egen bolig eller til et andet opholdsrum i et bo- eller dagtilbud, hvis

- 1) det er nødvendigt for at sikre andres tryghed, værdighed og sikkerhed,
- 2) når personen udviser en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende over for de øvrige personer i bo- eller dagtilbuddet, eller
- 3) adfærden er til fare for den pågældende selv eller andre eller i situationer, hvor en person er gået ind i en bolig i et botilbud, uden at beboeren ønsker det.

Ændringen medfører, at reglerne om tilbageholdelse m.v. udvides til at gælde for voksne med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, uanset om funktionsnedsættelsen er en konsekvens af demens eller en erhvervet og fremadskridende mental svækkende eller andet.

For at varetage hensynet til borgerens retssikkerhed vil der pr. 1. januar 2025 blive oprettet et nyt nævn ”Det Socialfaglige Nævn”, som

skal have afgørelseskompetencen for særligt indgribende magtanvendelser

Nævnet vil bestå af 1 formand, som er dommer eller tilsvarende, og 2 andre medlemmer, hhv. 1 medlem fra Danske Handicaporganisationer og 1 medlem fra KL. Medlemmerne skal have socialfaglig indsigt.

Nævnet vil kunne træffe afgørelse om følgende indgreb:

- *Situationsbestemt kamerakig*, hvor der, for en afgrænset periode, kan gives tilladelse til at anvende kamerakig over for en borger, når der er risiko for personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko. Der må ikke være tale om kontinuerlig overvågning af en borger, og overvågningen vil skulle være afgrænset til nærmere definerede situationer og foregå i afgrænsede tidsperioder. Personalet skal logge sig ind på en telefon eller computer for at kunne kigge ind via kameraet, og systemet skal føre en log over, hvem der har logget ind, herunder i hvilken tidsperiode, det videobaserede kamerakig har fundet sted.
- *Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v.*, hvor der, for en afgrænset periode, kan gives tilladelse til at låse eller på anden måde sikre et eller flere skabe, skuffer m.v. i en beboers bolig i et botilbud, når beboeren gentagne gange har anvendt genstande i skabene eller skufferne m.v. til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller til at forårsage væsentlig tingskade.
- *Adgang til en beboers bolig i et botilbud*, hvor der kan gives tilladelse til, at der for en periode, der ikke må overstige 12 måneder, er en aflåst eller på anden måde sikret yderdør til en bolig i et botilbud må åbnes, når dette er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre.

Forvaltningens vurdering af ændringer i tidsforbruget til registrering og indberetning af magtanvendelser efter de nye regler

I forbindelse med lovændringerne er der sket lempelse af, hvor ofte der skal foretages registrering og indberetning af forhåndsgodkendte indgreb, som for eksempel anvendelse af stofsele, gps, døralarm med mere. Forhåndsgodkendte indgreb er kendetegnet ved, at der ikke er tale om akutte indgreb, men at det er forvaltningen, som træffer afgørelse om tilladelse til anvendelse af stofsele med mere.

Nedenfor redegøres for lempelse af reglerne om registrering og indberetning af forhåndsgodkendte indgreb. Lempelsen vedrører alle forhåndsgodkendte indgreb, men i nedenstående gennemgang anvendes stofsele som eksempel.

Før den 1. juli 2024 skulle der foretages en registrering, hver gang et forhåndsgodkendt indgreb blev anvendt. Det betød, at et botilbud skulle registrere i et skema hver gang en stofsele blev sat på en borger, og når der blev låst op for stofselen. Dette kunne ske flere gange dagligt. Registreringen skulle foretages i et bestemt skema, som skulle indsendes sammen med en indberetning om borgers funktionsniveau og behov for anvendelse af stofsele efter en måneds ophør.

Dette blev ændret pr. 1. juli 2024. Nu skal der ikke længere foretages en daglig registrering af anvendelse af stofselen samt 1 månedlig indberetning.

Fremadrettet skal der alene foretages indberetning og registrering, når:

- afgørelsen om anvendelse af stofsele ophører, eller
- hvis borgeren kraftigt modsætter sig brugen af stofselen, eller
- hvis betingelserne for anvendelse af stofselen ikke længere er til stede.

Indberetningen og registreringen foretages i et skema udarbejdet af Social- og Boligstyrelsen. Den væsentligste ændring er, at det kun skal angives, hvor ofte stofselen anvendes i form af dagligt, ugentligt, månedligt eller sjældent brug. Tilbuddet skal derfor have en procedure for,

hvordan de sikrer sig viden om, hvor ofte en stofsele er anvendt, så oplysning om anvendelse af stofsele er korrekt.

For så vidt angår borgere bosiddende i kommunale tilbud i Norddjurs Kommune, hvor kommunen samtidig er handlekommune for borgeren, har forvaltningen alene givet tilladelse til et yderst beskedent antal forhåndsgodkendelser.

Udover ovenstående lempelse er det blevet muligt at forhåndsgodkende anvendelse af låsning og sikring af døre til servicearealer, fælleskøkkener og låger fra et bo- og dagtilbuds udearealer.

Konklusion

Med baggrund i ovenstående er det forvaltningens umiddelbare vurdering, at en eventuel besparelse som direkte følge af ændring af reglerne på magtanvendelsesområdet vil være beskeden.

Det forventes, at de medarbejdere, der har foretaget de daglige registreringer af magtanvendelser, vil opleve en lettelse i deres arbejde. Omvendt kan der forekomme øget tid til administration i forbindelse med sagsbehandlingen af forhåndsgodkendelser af forskellige typer indgreb.

Det er på nuværende tidspunkt uvist, om muligheden for at forhåndsgodkende nye typer af indgreb faktisk vil resultere i et øget tidsforbrug til sagsbehandling af forhåndsgodkendelser i forvaltningen. Dette afhænger af det konkrete behov for at tage de nye muligheder i brug.

Herudover kan der være en merudgift i forhold til indkøb af løsninger til anvendelse af for eksempel døralarmer.